

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (kuues koda)

26. november 2020*

Eelotsusetaotlus – Kodukorra artikkel 99 – Tarbijakaitse – Direktiiv 93/13/EMÜ – Artiklid 3 ja 6–8 – Direktiiv 2008/48/EÜ – Artikkel 22 – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Liikmesriigi kohtu poolt omal algatusel kontrollimine – Riigisisene maksekäsmenetlus

Kohtuasjas C-807/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sofiyski rayoneni sadi (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria) 4. novembri 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. novembril 2019, menetluses, mille algatamist taotlesid

„DSK Bank“ EAD,

„Frontex International“ EAD

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud C. Toader (ettekandja) ja M. Safjan,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- „DSK Bank“ EAD, esindaja: V. Mihneva,
- Euroopa Komisjon, esindajad: Y. G. Marinova, G. Goddin ja N. Ruiz García,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

määruse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (ELT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artiklite 6–8 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT 2008, L 133, lk 66), artikli 22 lõike 1 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud kahe kohtumenetluse raames, mis puudutavad maksekäsmenetlust ning mille pooled on ühelt poolt DSK Bank ja FrontEx International ning teiselt poolt tarbijad, kes ei ole menetlusosalised.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 93/13

- 3 Direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 on ette nähtud:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.“

- 4 Selle direktiivi artiklis 6 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on [...] tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta]. [täpsustatud sõnastus]

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et tarbija ei kaota käesoleva direktiiviga pakutavat kaitset põhjusel, et lepingu suhtes kohaldatavaks õiguseks valitakse kolmanda riigi õigus, kui leping on ühe või mitme liikmesriigi territooriumiga tihedalt seotud.“

- 5 Nimetatud direktiivi artikli 7 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

- 6 Selle direktiivi artiklis 8 on ette nähtud:

„Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase.“

Direktiiv 2008/48

7 Direktiivi 2008/48 põhjendused 9 ja 10 on sõnastatud järgmiselt:

„(9) Täielikku ühtlustamist on vaja selleks, et tagada kõikidele ühenduse tarbijatele nende huvide võrdselt kõrgetasemeline kaitse ning luua tõeline siseturg. Seetõttu ei tohiks liikmesriikidel lubada säilitada või kehtestada muid siseriiklikke norme peale käesolevas direktiivis sätestatute. Ent sellist piirangut tuleks kohaldada ainult siis, kui norme on käesoleva direktiiviga ühtlustatud. Ühtlustatud normide puudumisel peaks liikmesriikidel olema jätkuvalt õigus säilitada või kehtestada siseriiklikke õigusakte. Nii võivad liikmesriigid näiteks säilitada või kehtestada müüja või teenuste osutaja ja krediidiandja solidaarvastutust käsitlevad siseriiklikud sätted. Teine selline näide liikmesriikidele antud võimalusest oleks kaubamüügilepingust või teenuste osutamise lepingust taganemist (kui tarbija kasutab oma õigust taganeda krediidilepingust) käsitlevate siseriiklike sätete säilitamine või kehtestamine. Sellega seoses peaks liikmesriikidel olema õigus tähtajatute krediidilepingute puhul kehtestada minimaalne ajavahemik, mis peab jääma krediidiandja poolt krediidi tagastamise nõude esitamise aja ning krediidi tagastamise tähtpäeva vahele.

(10) Käesolevas direktiivis sisalduvate mõistetega määratletakse ühtlustamise ulatus. Liikmesriikide kohustus rakendada käesoleva direktiivi sätteid peaks seega piirduma direktiivi reguleerimisalaga, nagu see on määratletud nende mõistetega. Käesolev direktiiv ei tohiks aga piirata liikmesriikidel käesoleva direktiivi sätteid kohaldamast kooskõlas ühenduse õigusaktidega valdkondades, mis ei kuulu direktiivi reguleerimisalasse. [...]“.

8 Direktiivi artikli 10 „Krediidilepingus sisalduv kohustuslik teave“ lõige 2 sisaldab teatud andmeid, mis peavad krediidilepingus olema selgelt ja kokkuvõtlikult täpsustatud.

9 Nimetatud direktiivi artiklis 17 on sätestatud:

„1. Kui krediidiandja krediidilepingust tulenevad õigused või leping ise loovutatakse kolmandale isikule, on tarbijal õigus taotleda õiguste omandaja suhtes samasugust kaitset, nagu võimaldati talle esialgse krediidiandja suhtes, sealhulgas nõuete tasaarveldused juhul, kui need on asjaomasel liikmesriigis lubatud.

2. Tarbijat teavitatakse lõikes 1 osutatud loovutamisel, välja arvatud juhul, kui esialgne krediidiandja jääb kokkuleppel isikuga, kellele krediidileping loovutati, tarbija suhtes endiselt krediidi haldajaks.“

10 Selle direktiivi artikli 22 lõikes 1 on ette nähtud:

„Kuna käesolev direktiiv sisaldab ühtlustatud sätteid, ei või liikmesriigid oma siseriiklikus õiguses säilitada või vastu võtta käesolevas direktiivis sätestatud erinevaid sätteid.“

Bulgaaria õigusnormid

GPK

- 11 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (grazhdanski protsesualen kodeks, edaspidi „GPK“) 22. oktoobri 2019. aastal väljaandes *Darzhaven vestnik* nr 83 avaldatud redaktsiooni artikli 410 lõiked 1 ja 2 on järgmised:

„(1) Avaldaja võib taotleda maksekäsu tegemist:

1. rahaliste nõuete või asendatavate asjadega seotud nõuete korral, kui nõude menetlemine on rajoonikohtu [Rayonen sad] pädevuses;

[...]

(2) Avaldus peab sisaldama täitedokumendi taotlust ning vastama artikli 127 lõigete 1 ja 3 ning artikli 128 punktide 1 ja 2 nõuetele. Avalduses tuleb lisaks märkida pangakonto andmed või mõni muu makseviis.“

- 12 GPK artiklis 411 on sätestatud:

„(1) Avaldus tuleb esitada selle koha rajoonikohtule [rayononen sad], kus on võlgniku alaline elukoht või registrijärgne asukoht; see kohus kontrollib kolme päeva jooksul omal algatusel oma territoriaalset pädevust. [...]

(2) Kohus vaatab avalduse läbi menetlusküsimusi käsitleval kohtuistungil ja teeb määrusega maksekäsu lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul, välja arvatud juhul, kui:

1. avaldus ei vasta artikli 410 nõuetele ja avalduse esitaja ei kõrvalda kolme päeva jooksul pärast teatamist toime pandud puudusi;
2. nõue on vastuolus seaduse või heade kommetega;
3. võlgnikul ei ole Bulgaaria Vabariigi territooriumil alalist elukohta või registrijärgset asukohta;
4. võlgniku alaline elukoht või tegevuskoht ei ole Bulgaaria Vabariigi territooriumil.

(3) Kui kohus avalduse rahuldab, teeb ta määrusega maksekäsu, mille koopia toimetatakse võlgnikule kätte.“

- 13 Artikli 414 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Võlgnik võib maksekäsule või selle osale esitada kirjaliku vastuväite. Vastuväite põhjendamine ei ole nõutav, välja arvatud artiklis 414a osutatud juhtudel.

(2) Vastuväide esitatakse kahe nädala jooksul alates maksekäsu kättesaamisest; seda tähtaega ei saa pikendada.“

- 14 Artiklis 418, mis käsitleb viivitamatut täitmist, on sätestatud:

„(1) Kui koos avaldusega esitatakse artiklis 417 ette nähtud dokument, mis on nõude aluseks, võib avaldaja taotleda kohtult viivitamatut täitmisele pööramist ja täitedokumendi väljaandmist.

(2) Täitedokument antakse välja pärast seda, kui kohus on kontrollinud esitatud dokumendi vastavust vorminõuetele ja teinud kindlaks võlgniku suhtes täitmisele pööratava nõude. [...]“.

15 Artikli 419 lõiked 1–3 on järgmised:

„(1) Määruse peale, millega rahuldatakse viivitamatult täitmisele pööramise taotlus, saab esitada eraldi kaebuse; kaebus tuleb esitada kahe nädala jooksul alates täitekorralduse kätte toimetamisest.

(2) Viivitamatult täitmisele pööramise määruse peale tuleb esitada eraldi kaebus samal ajal kui vastuväide väljastatud täitekorraldusele; kaebuse võib esitada üksnes artiklis 417 nimetatud aktide olemusega seotud kaalutluste alusel.

(3) Viivitamatult täitmisele pööramise määruse peale kaebuse esitamine ei peata täitmist.“

16 Artiklis 420 „Täitmise peatamine“ on ette nähtud:

„(1) Maksekäsule esitatud vastuväide ei peata sundtäitmist artikli 417 punktides 1–9 nimetatud juhtudel, välja arvatud siis, kui võlgnik esitab võlausaldajale nõuetekohase tagatise võlasuhete ja lepingute seaduse [zakon za zadalzheniata i dogovorite] artiklites 180 ja 181 sätestatud korras.

(2) Kui vastuväite esitamiseks ette nähtud tähtaja jooksul esitatakse peatamisaotlus, millele on lisatud kirjalikud tõendid, võib kohus, kes määras sundtäitmise, selle peatada ka juhul, kui puudub lõike 1 kohane tagatis.

(3) Peatamisaotluse kohta tehtud otsuse saab vaidlustada eraldi kaebusega.“

GPK muutmise ja täiendamise seadus

17 GPK muutmise ja täiendamise seadus (Zakon za izmenenie i dopalnenie na GPK; DV nr 100, 20.12.2019, edaspidi „GPK muutmise seadus“) sätestab:

„§ 1. [GPK] artiklisse 7 lisatakse lõige 3 järgmises sõnastuses:

„Kohus kontrollib omal algatusel, kas tarbijalepingus on ebaõiglaseid tingimusi. Ta annab pooltele võimaluse esitada nende küsimuste kohta oma seisukoha.

[...]“

18 GPK artiklisse 410 lisati selle seadusega järgmine lõige 3:

„Kui nõue tekib tarbijaga sõlmitud lepingu alusel, lisatakse avaldusele leping, kui see on sõlmitud kirjalikult, koos kõigi lisadega ja vajaduse korral kohaldatavate tüüptingimustega.“

19 GPK artikli 411 lõikesse 2 lisati selle seadusega uus punkt 3:

„Kohus vaatab avalduse läbi menetlusküsimusi käsitleval kohtuistungil ja teeb määrusega maksekäsu lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul, välja arvatud juhul, kui:

[...]

3. nõude aluseks on tarbijalepingus sisalduv ebaõiglane tingimus või sellise tingimuse olemasolu võib põhjendatult eeldada;“

20 Sama seadusega muudeti ja täiendati GPK artiklit 417 järgmiselt:

„1. Punktis 2 asendatakse sõnad „ühistul ja pangal“ tekstiga: „ja ühistul, või väljavõtte panga raamatupidamisdokumentidest koos dokumendiga, millest nähtub panga nõue, ning samuti kõik sellise dokumendi lisad, sealhulgas kohaldatavad tüüptingimused“.

2. Punktile 10 lisatakse teine lause: „Kui tarbijalepingust tulenev nõue on tagatud veksliga, lisatakse avaldusele leping, kui see on sõlmitud kirjalikult, koos kõigi lepingu muudatuste ja lisadega, kaasa arvatud kohaldatavad tüüptingimused.“

21 GPK muutmise seadusega täiendati GPK artikli 420 lõikeid 1 ja 2 järgmiselt:

„(1) Maksekäsule esitatud vastuväide ei peata sundtäitmist artikli 417 punktides 1–9 nimetatud juhtudel, välja arvatud juhul, kui võlgnik esitab võlausaldajale nõuetekohase tagatise võlasuhete ja lepingute seaduse [zakon za zadalzheniata i dogovorite] artiklites 180 ja 181 sätestatud korras. Kui võlgnik on tarbija, on tagatis võrdne kuni kolmandikuga nõude suuruselt.

(2) Kohus, kes määras viivitamatu täitmisele pööramise, võib lõikes 1 ette nähtud tagatise puudumise korral sundtäitmise peatada, kui esitatakse täitmise peatamise taotlus koos kirjalike tõenditega, millest nähtub, et:

1. nõue ei ole sissenõutav;

2. nõue põhineb tarbijalepingu ebaõiglasel tingimusel;

3. tarbijalepingust tuleneva nõude summa on arvatud valesti.“

Tarbijakrediidiseadus

22 Direktiivi 2008/48 sätteid üle võtva tarbijakrediidiseaduse (zakon za potrebitelskia kredit; DV nr 17, 26.2.2019) põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal kehtinud redaktsiooni artikli 10 lõikes 1 on ette nähtud:

„Tarbijakrediidileping sõlmitakse kirjalikult paber kandjal või mõnel muul püsival andmekandjal selgelt ja arusaadavalt ning lepingu kõik tingimused peavad olema esitatud, kasutades läbivalt sama kirjastiili ja formaati ning tähesuurust, kusjuures viimane ei või olla väiksem kui 12, kahes eksemplaris, üks kummalegi lepingupoolele.“

23 Selle seaduse artiklis 26 on sätestatud:

„(1) Võlausaldaja võib tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude loovutada kolmandale isikule üksnes juhul, kui krediidilepingus on selline võimalus ette nähtud.

(2) Kui võlausaldaja loovutab tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude kolmandale isikule, on tarbijal õigus esitada kolmanda isiku vastu kõik vastuväited, mida ta võis esialgse võlausaldaja vastu esitada, kaasa arvatud tasaarvelduse nõude.“

24 Nimetatud seaduse artiklis 33 on sätestatud:

„(1) Tarbija viivituse korral on võlausaldajal õigus saada viivist ainult tagasi maksmata summalt; viivis arvatatakse viivitusaja eest.

(2) Kui tarbija viivitab laenu tagasimaksete tegemisega, ei või leppetrahv olla suurem seadusjärgsest viivisest.

(3) Võlausaldajal ei ole õigust keelduda tarbijakrediidi osalisest tagasimaksest.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

- 25 DSK Banki puudutavas kohtuasjas taotles viimane eelotsusetaotluse esitanud kohtult oma raamatupidamisdokumentide 3. oktoobri 2019. aasta väljavõtte alusel viivitamatult täitmisele pööramise määruse tegemist tarbija vastu, kes ei ole menetlusosaline.
- 26 DSK Bank väitis, et ta sõlmis 8. märtsil 2018 selle tarbijaga tarbijakrediidilepingu, mille igakuised tagasimaksed jäid tegemata 17 kuu eest ja mille maksetähtpäevad jäid ajavahemikku 20. märtsist 2018 kuni 20. juulini 2019. Mis puudutab viimast võlgnetavat makset, siis selle puhul oli makseteates märgitud summa varasemast suurem, nimelt 564,44 Bulgaaria leevi (BGN) (ligikaudu 288 eurot) 167,23 Bulgaaria leevi (ligikaudu 85 eurot) asemel, ilma et selle kohta oleks esitatud ühtegi selgitust.
- 27 DSK Bank esitas ka koopia teisest tarbijakrediidilepingust, mis oli sõlmitud 25. veebruaril 2018 ning mille eesmärk oli rahastada mobiiltelefoni ostu ja elukindlustust, mille soodustatud isik oli pank. Selles lepingus on sätestatud krediidi saamise ja tagasimaksmise tingimused, nimelt 18 igakuise osamaksena, ning samuti tüüptingimused; selle lepingu oli allkirjastanud tarbija.
- 28 Kohtuasjas, mis puudutab FrontEx Internationali, väidab viimane, et on äriühinguga City Cash sõlmitud nõude loovutamislepingu alusel omandanud nõude tarbija vastu, kes sõlmis mainitud äriühinguga 15. juulil 2016 laenulepingu. FrontEx International esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule selle tarbija vastu maksekäsu tegemise avalduse, ilma ühtegi dokumenti esitamata.
- 29 Mõlemas tema menetluses olevas kohtuasjas eeldab eelotsusetaotluse esitanud kohus ebaõiglaste tingimuste olemasolu tarbijalaenulepingutes ja soovib, et ta saaks uurida nõuete aluseks olevaid lepinguid.
- 30 Ta märgib siiski esiteks, et Bulgaaria õiguse kohaselt toimub maksekäsumenetlus kokkuvõtlikult ja ühepoolset, mistõttu enne maksekäsu tegemise otsustamist ei ole tarbijal võimalik sellele vastuväiteid esitada.
- 31 Teiseks viitab see kohus Varhoven kasatsionen sadi (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) kohtupraktikale, millest nähtub eelkõige, et ühelt poolt ei kogu kohus GPK artiklis 410 ette nähtud maksekäsumenetluse raames tõendeid, kuna menetluse eesmärk ei ole tuvastada nõude enda olemasolu, vaid üksnes kontrollida, kas nõude esitaja on selle nõude vaidlustanud, ning teiselt poolt ei saa kohus GPK artikliga 417 reguleeritud menetluses, milles kohus teeb otsuse avaldaja esitatud dokumendi alusel, läbi vaadata muid dokumente kui need, mis on selles artiklis ette nähtud.
- 32 Kolmandaks selgitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et arvestades Sofiyski rayonen sadi (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria) kohtunike töökoormust, ei ole neil võimalik kontrollida, kas maksekäsu andmise avaldusele lisatud tarbijakrediidilepingus on ebaõiglasi tingimusi.

33 Nendel asjaoludel otsustas Sofiyski Rayonen sad (Sofia rajoonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas sellega, et mõnel liikmesriigi kohtul on tunduvalt suurem töökoormus kui teistel sama astme kohtutel, mistõttu ei saa selle kohtu kohtunikud läbi vaadata neile esitatud dokumente, mille alusel otsustatakse või võidakse otsustada viivitamatult täitmisele pööramine, ja neil ei ole võimalik teha oma otsuseid mõistliku tähtaja jooksul, rikutakse tarbijakaitset reguleerivaid liidu õigusnorme või muid põhiõigusi?
2. Kas liikmesriigi kohus peab keelduma otsuste tegemisest, mis võivad siis, kui tarbija ei esita vastuväidet, kaasa tuua sundtäitmise, juhul kui kohtul on tõsine kahtlus, et avaldus põhineb tarbijalepingu ebaõiglasel tingimusel, olgugi et menetlustoimik selle kohta ümberlukkamatuid tõendeid ei sisalda?
3. Kas juhul, kui teisele küsimusele vastatakse eitavalt, võib liikmesriigi kohus kõnealuse kahtluse korral nõuda lepingupooleks olevalt müüjalt või teenuste osutajalt lisatõendeid, kuigi riigisisese õiguse kohaselt ei ole kohtul sellist pädevust menetluses, milles võidakse teha sundtäitmisele pööratav otsus, kui võlgnik vastuväidet ei esita?
4. Kas tarbijakaitseõiguse ühtlustamist reguleerivate direktiividega kehtestatud liidu õigusest tulenev nõue, et liikmesriigi kohus peab omal algatusel tuvastama teatavate asjaolude olemasolu, on kohaldatav ka juhul, kui liikmesriigi seadusandja pakub tarbijatele lisakaitset (lisaõigusi) riigisisese seadusega, millega on üle võetud direktiivi teatav säte, mille alusel on sellise tõhusama kaitse andmine lubatud?“

34 Samuti palus eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul lahendada käesolev kohtuasi Euroopa Kohtu kodukorra artikli 105 lõike 1 alusel kiirendatud menetluses.

Menetlus Euroopa Kohtus

35 Euroopa Kohtu president jättis 3. detsembri 2019. aasta otsusega rahuldamata taotluse lahendada asi Euroopa Kohtu kodukorra artikli 105 lõike 1 alusel kiirendatud menetluses.

36 Nimelt on kohane esiteks meenutada, et ainuüksi nõudest, et tagatud peab olema eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses oleva kohtuasja kiire lahendamine, ei piisa kodukorra artikli 105 lõike 1 alusel kiirendatud menetluse kasutamise põhjendamiseks (vt Euroopa Kohtu presidendi 23. detsembri 2015. aasta kohtumäärus *Vilkas*, C-640/15, ei avaldata, EU:C:2015:862, punkt 8, ja Euroopa Kohtu presidendi 8. juuni 2016. aasta kohtumäärus *Garrett Pontes Pedroso*, C-242/16, ei avaldata, EU:C:2016:432, punkt 14).

37 Teiseks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et isegi kui võlgnik on tarbija, ei õigusta ainult majanduslik huvi, sõltumata selle olulisusest ja õiguspärasusest, iseenesest kiirendatud menetluse kasutamist (10. aprilli 2018. aasta kohtumäärus *del Moral Guasch*, C-125/18, ei avaldata, EU:C:2018:253, punkt 11 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Samuti ei tähenda pelk õigussubjekti huvi – sõltumata selle olulisusest ja õiguspärasusest –, mis tal on liidu õigusest tulenevate õiguste ulatuse võimalikult kiire kindlaksmääramise vastu, ega see, et põhikohtuasi on majanduslikult või ühiskondlikult tundlik, siiski seda, et põhikohtuasi tuleb läbi vaadata lühikese aja jooksul Euroopa Kohtu kodukorra artikli 105 lõike 1 tähenduses (vt Euroopa Kohtu presidendi 13. aprilli 2016. aasta määrus *Indélieu ir investicijų draudimas*, C-109/16, ei avaldata, EU:C:2016:267, punktid 8 ja 9, ning Euroopa Kohtu presidendi 15. veebruari 2016. aasta määrus *Anisimovienė jt*, C-688/15, ei avaldata, EU:C:2016:92, punkt 8 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 39 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustas 28. mai 2020. aasta kohtumääruses, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 3. juunil 2020, GPK muutmise seadusega GPKsse tehtud muudatusi, mis jõustusid 24. detsembril 2019. Euroopa Kohtu presidendi 22. juuni 2020. aasta otsusega registreeriti see kohtumäärus kohtuasja toimiku osana ning edastati pooltele ja huvitatud isikutele teadmiseks.

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 40 Oma kodukorra artikli 99 kohaselt võib Euroopa Kohus, kui eelotsuse küsimusele võib vastuse selgelt tuletada kohtupraktikast või kui esitatud küsimusele antav vastus ei tekita põhjendatud kahtlust, igal ajal ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist lahendada kohtuasja põhistatud määrusega.
- 41 Käesolevas asjas esitatud eelotsusetaotluse puhul tuleb seda sätet kohaldada.

Esimene küsimus

- 42 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui maksekäsu avaldust menetlev liikmesriigi kohus jätab müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimuse võimaliku ebaõiglase laadi üle otsustamata selle kohtu ees seisvate praktilist laadi raskuste nagu suur töökoormus tõttu.
- 43 Kõigepealt olgu meelde tuletatud, et kohtupraktika kohaselt saab direktiivist 93/13 tulenevate õiguste tõhusat kaitset tagada üksnes tingimusel, et riigisisene menetluskord võimaldab maksekäsumenetluses või maksekäsu täitmise menetluses kohtul omal algatusel kontrollida asjaomases lepingus sisalduvate tingimuste potentsiaalselt ebaõiglast laadi (20. septembri 2018. aasta kohtuotsus EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika). Juhul kui liikmesriigi kohus, kes teeb otsuse maksekäsumenetluses, tuvastab ise – nagu põhikohtuasjas – vajaduse kontrollida, kas kõnealuste lepingute tingimused on ebaõiglased, peab tal olema tegelikult võimalus seda kontrolli läbi viia.
- 44 Samuti tuleb meenutada, et liikmesriikide kohtukorraldus, muu hulgas kohtuasjade määramist reguleerivate sätete osas, kuulub liikmesriikide pädevusse. Siiski on liikmesriigid selle pädevuse teostamisel kohustatud täitma kohustusi, mis tulenevad liidu õigusest (vt selle kohta 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny, C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Töökoormusega seotud võimalike praktiliste raskustega ei saa seega õigustada liidu õiguse kohaldamata jätmist. Liikmesriigi iga kohus, kelle ülesanne on oma pädevuse piires kohaldada liidu õigusnorme, peab tagama nende normide täieliku toime (vt selle kohta 9. märtsi 1978. aasta kohtuotsus Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, punkt 21, ja 11. septembri 2014. aasta kohtuotsus A, C-112/13, EU:C:2014:2195, punkt 36).
- 46 Seega asjaolu, et liikmesriigi mõni kohus on oluliselt ülekoormatum kui teised sama astme kohtud, ei vabasta selle kohtu koosseisu kuuluvaid kohtunikke kohustusest kohaldada liidu õigust tõhusalt ja täies ulatuses.
- 47 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui maksekäsu avaldust menetlev liikmesriigi kohus jätab müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimuse võimaliku ebaõiglase laadi üle otsustamata selle kohtu ees seisvate selliste praktilist laadi raskuste tõttu nagu suur töökoormus.

Teine ja kolmas küsimus

- 48 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus, kui maksekäsu avaldust menetlev liikmesriigi kohus võib juhul, kui ta leiab, et see avaldus põhineb tarbijakrediidilepingus sisalduval ebaõiglasel tingimusel direktiivi 93/13 tähenduses, nõuda võlausaldajalt asjaomase tingimuse võimaliku ebaõiglase laadi kontrollimiseks täiendava teabe esitamist, kui tarbija vastuväidet ei esita.
- 49 Direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 kohaselt ei ole ebaõiglased lepingutingimused tarbijale siduvad. Lisaks nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et arvestades ettevõtjate suhtes nõrgemas olukorras olevate tarbijate kaitse aluseks oleva avaliku huvi olemust ja tähtsust, kohustab direktiiv 93/13 nähtuvalt selle artikli 7 lõikest 1 koostoimes kahekümne neljanda põhjendusega liikmesriike sätestama piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglase tingimuste kasutamine lepingutes, mille müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad (vt selle kohta 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 50 Selles osas tuleb tõdeda, et Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus teha otsus direktiivi 93/13 artiklite 6 ja 7 tõlgendamise kohta seoses liikmesriigi kohtu pädevusega tegutseda omal algatusel riigisisese maksek sumenetluse raames.
- 51 Liikmesriigi kohus peab nimelt omal algatusel hindama, kas direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane, ning sel moel tasandama tarbija ja müüja või teenuse osutaja vahelist ebavõrdsust, tehes seda niipea, kui tema käsutuses on selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud. Nagu Euroopa Kohtul on olnud võimalus täpsustada, kehtivad need kaalutlused ka maksek sumenetluse puhul (vt selle kohta 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punktid 42 ja 43, ning 11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Sellega seoses tuleb märkida, et kui liikmesriigi kohtule maksek sumenetluse raames esitatud toimikus sisalduvad õiguslikud ja faktilised asjaolud tekitavad tõsiseid kahtlusi, kas mitte ei ole ebaõiglased teatavad lepingutingimused, millele tarbija ei ole tuginenud, ent mis on seotud vaidluse esemega, ilma et oleks siiski võimalik anda selles küsimuses lõplikku hinnangut, ning kui see kohus leiab, et nende tingimuste ebaõiglust tuleb hinnata, siis peab ta vajaduse korral omal algatusel tegema toimiku täiendamiseks menetlustoiminguid, paludes võistlevuse põhimõtet järgides pooltel esitada talle selleks vajalikke selgitusi ja dokumente. Sellest järeldub, et liikmesriigi kohus peab tegema menetlustoiminguid, kui toimikus juba sisalduvad õiguslikud ja faktilised asjaolud tekitavad tõsiseid kahtlusi teatavate tingimuste ebaõigluse suhtes (vt selle kohta 11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, punktid 37 ja 38).
- 53 Nõnda tuleneb sellest kohtupraktikast, et kui liikmesriigi kohus, kes menetleb maksekäsu avaldust, mis põhineb direktiivi 93/13 tähenduses tarbijalepingu tingimustest tuleneval nõudel, leiab, et need tingimused on ebaõiglased, ilma et oleks siiski võimalik anda neile tingimustele lõplikku hinnangut, võib ta – kui tarbija vastuväidet ei esita – vajaduse korral omal algatusel nõuda võlausaldajalt tõendeid, mis on vajalikud, et hinnata nende tingimuste võimalikku ebaõiglast laadi.
- 54 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui maksekäsu avaldust menetlev liikmesriigi kohus võib juhul, kui ta leiab, et see avaldus põhineb tarbijakrediidilepingus sisalduval ebaõiglasel tingimusel direktiivi 93/13 tähenduses, nõuda võlausaldajalt asjaomase tingimuse võimaliku ebaõiglase laadi kontrollimiseks täiendava teabe esitamist, kui tarbija vastuväidet ei esita.

Neljas küsimus

- 55 Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotlusest nähtub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab selle neljanda küsimuse seoses tarbijakrediidilepingute seaduse artikli 10 lõikega 1, milles on nähtud ette lepingus kasutatav minimaalne kirjasuurus, seoses selle seaduse artikliga 26, mille kohaselt peab nõude loovutamiseks olema tarbija nõusolek, ja seoses nimetatud seaduse artikliga 33, mis piirab leppetrahvi suuruse seadusjärgse viivisega.
- 56 Kuigi nii direktiivi 93/13 kui ka direktiivi 2008/48 kohaldatakse müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingutele, nagu eelkõige tarbijakrediidilepingud, millega on tegemist mõlemas eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses oleva kohtuasja, nagu märkis komisjon oma kirjalikes seisukohtades, ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud riigisiseseid õigusnorme käsitada direktiivi 2008/48 ülevõtvana.
- 57 Tuleb nimelt tõdeda, et direktiiviga 2008/48 ei ole toimunud ühtlustamist seoses pankade raamatupidamisdokumentide väljavõtetega kui nõuete loovutamise konteksti kuuluvate tõenditega, mis võimaldavad tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude sissenõudmist (vt selle kohta 28. novembri 2018. aasta kohtumäärus PKO Bank Polski, C-632/17, EU:C:2018:963, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 58 Seevastu direktiivi 93/13 kohta tuleb märkida, et vastavalt selle artiklile 1 on selle eesmärk ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes. Selle direktiivi artikli 3 lõike 1 kohaselt loetakse tingimus ebaõiglaseks, kui see kutsub esile lepinguosaliste õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat. Lisaks on selle direktiivi artikli 4 lõikes 2 ja artiklis 5 ette nähtud nõue, et lepingutingimused peavad olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.
- 59 Seega vastatakse eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele üksnes direktiivi 93/13 sätteid arvestades.
- 60 Neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikleid 3 ja 8 koostoimes selle direktiivi artiklitega 6 ja 7 tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriigi kohus hindab omal algatusel müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduvate tingimuste võimalikku ebaõiglast laadi eesmärgiga teha kindlaks, kas sellest lepingust lepingupooltele tulenevad kohustused on olulisel määral tasakaalustamata, võib see kohus arvesse võtta ka neid riigisiseseid õigusnorme, mis tagavad tarbijate kaitstuse kõrgema kui selle direktiiviga ette nähtud taseme.
- 61 Direktiivi 93/13 artikkel 8 näeb ette, et liikmesriigid võivad selle direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada EL toimimise lepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase. Seega viiakse selle direktiiviga läbi minimaalne ühtlustamine. Esiteks tuleb lepingutingimuse ebaõigluse hindamisel arvesse võtta normatiivset konteksti, mis koos selle tingimusega määrab kindlaks poolte õigused ja kohustused (10. septembri 2020. aasta kohtuotsus A (sotsiaaleluruumi allüürile andmine), C-738/19, EU:C:2020:687, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 62 Teiseks tuleb selleks, et teada saada, kas tingimus kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste „olulise tasakaalustamatuse“, mis kahjustab tarbijat, pooltevahelise vastava kokkuleppe puudumisel eelkõige arvesse võtta riigisisese õiguse kohaldamisele kuuluvaid sätteid. Sellise võrdleva analüüsi abil saab liikmesriigi kohus hinnata, kas – ning vajaduse korral – millises ulatuses seab leping tarbija ebasoodsamasse olukorda võrreldes sellega, mis on ette nähtud kehtivas riigisiseses õiguses (vt selle kohta 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 63 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikleid 3 ja 8 koostoimes selle direktiivi artiklitega 6 ja 7 tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriigi kohus hindab omal algatusel müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduvate tingimuste võimalikku ebaõiglast laadi eesmärgiga teha kindlaks, kas sellest lepingust lepingupooltele tulenevad kohustused on olulisel määral tasakaalustamata, võib see kohus arvesse võtta ka neid riigisiseseid õigusnorme, mis tagavad tarbijate kaitstuse kõrgema taseme, kui on selle direktiiviga ette nähtud.

Kohtukulud

- 64 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

1. Liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui maksekäsu avaldust menetlev liikmesriigi kohus jätab müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimuse võimaliku ebaõiglase laadi üle otsustamata selle kohtu ees seisvate selliste praktilist laadi raskuste tõttu nagu suur töökoormus.
2. Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui maksekäsu avaldust menetlev liikmesriigi kohus võib juhul, kui ta leiab, et see avaldus põhineb tarbijakrediidilepingus sisalduval ebaõiglasel tingimusel direktiivi 93/13 tähenduses, nõuda võlausaldajalt asjaomase tingimuse võimaliku ebaõiglase laadi kontrollimiseks täiendava teabe esitamist, kui tarbija vastuväidet ei esita.
3. Direktiivi 93/13 artikleid 3 ja 8 koostoimes selle direktiivi artiklitega 6 ja 7 tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriigi kohus hindab omal algatusel müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduvate tingimuste võimalikku ebaõiglast laadi, eesmärgiga teha kindlaks, kas sellest lepingust lepingupooltele tulenevad kohustused on olulisel määral tasakaalustamata, võib see kohus arvesse võtta ka neid riigisiseseid õigusnorme, mis tagavad tarbijate kaitstuse kõrgema taseme, kui on selle direktiiviga ette nähtud.

Allkirjad